

ВЪПРОСНИК
за държавен изпит на студенти в
спец. „Аграрен бизнес”, ОКС“Магистър“

1. **Аграрна политика – същност и подходи за прилагане.** Цели и задачи на аграрната политика. Икономически механизми. Органи за осъществяване на аграрната политика. Типове аграрна политика.
2. **Структурни аграрни политики.** Поземлените реформи като елемент на аграрната политика. Политика към организационно-стопанските форми в земеделието. Приватизационна политика.
3. **Ценова аграрна политика.** Същност и значение. Основни инструменти. Директна намеса на пазара. Тарифни и нетарифни механизми за регулиране на цените. България.
4. **Обща селскостопанска политика (ОСП) на ЕС.** Основни принципи на ОСП.Общностни преференции. Единство на пазарите. Финансова солидарност. Системи за прилагане на принципите. Финансиране и гарантиране на селското стопанство в ЕС.
5. **Основни направления в съвременната ОСП.** Директни плащания. Оси и мерки на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и техните промени през двата програмни периода.
6. **Реформи на ОСП и приоритети за периода 2014-2020.** Ключови дебати и позиции на правителствата по директните плащания и ПРСР. Позицията на България за общата рамка на европейската селскостопанска политика.
7. **Дефиниране и проблеми на селските райони.** Селски и селскостопански район. Основни показатели за селски район. Класификация на селските райони. Основни проблеми и подходи за решаването им.
8. **Изследване на селската икономика.** Необходимост и етапи на изследване. Икономически сектори. Население и трудови ресурси. Инфраструктура и институции в селските райони.
9. **Развитие на селските райони.** Теоретична обосновка на развитието.Основни въпроси на регионалното развитие. Концепцията „устойчивост“ в регионален план. Икономическо развитие и свързани с него дейности за постигане на устойчиво развитие. Устойчиво развитие чрез интегрирани местни икономики в селските райони.

10. **Правителствена намеса в селските райони.** Необходимост от намеса. Търсене и осигуряване на фактори за производство в селския район. Държавна намеса в обществения сектор. Инициативи и субсидии.
11. **Политика за развитие на селските райони.** Цели, йерархия и перспективи на политиката. Теоретични модели на политиката за развитие на селските райони. Държавна политика в областта на земеделието и селските райони. Политика на ЕС, структурни фондове, програми LEADER. Политика за развитие на селските райони в страни, извън ЕС. Политика за развитие на селските райони в България.
12. **Същност и видове проекти за финансиране на аграрния бизнес.** Цели и задачи за изготвяне на проекта. Видове проекти. Фази на жизнения цикъл на проекта за участие по програми на Европейския съюз. Създаване и кандидатстване с проекти по програми на ЕС.
13. **Същност и структура на Оперативна Програма за развитие на селските райони.** Основни приоритети и цели на ОПРСР. Възможности за подпомагане на земеделски и неземеделски дейности чрез програмата. Развитие на селски и екологичен туризъм, базиран на Оперативна програма за развитие на селските райони.
14. **Изготвяне на бизнес план по проект за кандидатстване по Програма за развитие на селските райони и ОП“Морско дело и рибарство”.** Основни изисквания за разработване на бизнес плана. Структура на бизнес плана.
15. **Методи за анализ на риска при съставянето на проекти към програми на Европейски съюз.** Същност на риска и основни цели при анализ на риска при създаване на инвестиционни проекти. Основни критерии за класификация на рисковете. Методи за анализ на риска на институционално и проектно ниво.
16. **Анализ на ефективността и рентабилността от дейността при съставяне на проекти по програми за развитие към ЕС.** Икономически анализ на ефективността и рентабилността. Анализ на нетната настояща стойност.
17. **Развитие на концепциите по качество.** Същност и принципи на тоталното управление на качеството (TQM).
18. **Съвременни подходи за управление на качеството:** бенчмаркинг; реинженеринг; подход на 6-те сигми; подход „кайзен” и др.
19. **Методи за управление на качеството:** анализ на В. Парето; диаграма на К. Ишикава; дърво на дефектите (метод); А (анализ на грешките и

последствията от тях); (разгръщане на функцията качество); статистически контрол на процеси; статистически приемателен контрол и др.

20. **Особености при управление на качеството в областта на услугите.** същност и специфики на услугите; критерии при оценка на качеството на услугите; модел за анализ и оценка на качеството в областта на услугите. Методика за анализ и оценка на качеството на услугите SERVQUAL.
21. **Стандартизацията в съвременните пазарни условия.** Основни категории стандарти. Международни стандарти от серията ISO: 9000. Системата НАССР в процеса на непрекъснато подобряване на качеството.
22. **Проектиране на системи за управление на качеството (СУК):** методични изисквания съгласно ISO: 9000; документиране на СУК; процес на оценка на СУК и др.
23. **Системи за безопасност на храните:** същност и етапи на внедряване на НАССР; други специализирани системи, касаещи безопасността на храните.
24. **Маркетингови изследвания в бизнеса:** същност, обхват и специфики на маркетинговите изследвания; типология на маркетинговите изследвания в бизнеса
25. **Програма на маркетинговото изследване:** съдържание и предназначение на програмата; формулиране на проблем, обект и предмет на изследването; методологическа част на програмата; организационна част на програмата
26. **Стратегии и методи за събиране на данни при маркетинговите изследвания:** изследователски стратегии (формулативна, дескриптивна и експериментална); качествени методи за събиране на данни (неструктурирано интервю, дискусии във фокус групи, проективни методи); наблюдение; дескриптивни методи на допитване (анкета и интервю); експериментални методи.
27. **Модели извадки и обем на извадките:** основни модели неслучайни и случайни извадки; определяне обема на извадката
28. **Измерване, скалиране и разработване на въпросник за маркетингово изследване:** равнища на измерване и видове скали; видове въпроси (открити, закрити, полузакрити, дихотомни въпроси); структура на въпросника и изисквания при разработването му.
29. **Събиране, анализ на данните и представяне на резултатите от маркетинговото изследване:** полева работа по събиране на данни;

подготовка на данните за анализ и анализ на данните; подготовка и представяне на изследователския доклад.

30. **Теория и практика на инвестициите.** Същност и структура на инвестициите. Видове инвестиции. Инвеститори. Нормативна уредба на инвестициите. Инвестиционни теории. Инвестиционна стратегия.
31. **Съдържание на инвестиционния анализ.** Обхват. Принципи. Финансови параметри на инвестициите. Парична оценка на времето.
32. **Оценка на инвестиционния избор и класиране на инвестиционни проекти.** Статични методи за оценка на инвестициите. Динамични методи за оценка на инвестициите. Класиране на инвестиционни решения при различни инвестиционни разходи, срок и норма на дисконтиране.
33. **Рискът в инвестиционния анализ.** Взаимовръзка риск-възвращаемост. Видове риск. Измерване на риска на индивидуален актив.
34. **Методи за оценка на инвестиционния риск в реални активи.** Статистическа оценка на риска. Анализ на чувствителността. Метод на критична точка. Анализ на сценариите. Симулационен метод „Монте Карло“. Дърво на решенията. Метод на безрисковия еквивалент. Включване на рисковата премия в нормата на дисконтиране.
35. **Финансиране на инвестициите и капиталова структура.** Видове източници на финансиране на инвестициите. Вътрешни източници за финансиране. Външни източници за финансиране. Цена на капитала. Оптимизиране на капиталовата структура.
36. **Инвестиционен процес в агробизнеса.** Същност. Особенности на инвестиционния процес в агробизнеса. Структура на инвестиционния процес. Етапи на инвестиционния процес в агробизнеса.
37. **Класификация на риска.** Видове риск, според възможните отклонения на реализираните резултати от очакваните. Видове риск, в зависимост от източниците на възникване и сферите на проявление. Други видове риск.
38. **Цели и структура на процеса на управление на риска в предприятието.** Стратегическо и оперативно управление на риска. Цели и задачи на управлението на риска. Структура на процеса на управлението на риска в предприятието. Връзка между целите и компонентите на процеса на управление на риска
39. **Планиране и предварителна оценка на риска.** Планиране и идентифициране на риска. Едномерни и многомерни методи за количествена

оценка на риска. Едномерни и многомерни методи за качествена оценка на риска.

40. **Анализ и третиране на риска.** Съдържание на анализа на риска. Подходи за анализ на риска. Методи за анализ на риска. Третиране на риска. Избягване на риска. Предотвратяване на загубите и контрол на риска. Приемане на риска. Трансфер на риска.
41. **Специфика на риска в агробизнеса.** Причини за спецификата на риска и управлението на риска в селското стопанство. Основни видове риск в селското стопанство. Специфика на риска във веригата за производство и доставки на храни. Видове риск във веригата за производство и доставки на храни. Производствен риск в агробизнеса. Пазарен риск в агробизнеса.
42. **Стратегии на вертикална координация за управление на риска в агробизнеса.** Същност и видове вертикална координация в агробизнеса. Вертикалната интеграция като стратегия за управление на риска в агробизнеса. Производственото и маркетингово договаряне като стратегии за управление на риска в агробизнеса.
43. **Методи и инструменти за третиране на риска в агробизнеса.** Основни видове риск в агробизнеса и възможни насоки за тяхното третиране. Диверсификация. Стратегии на осреднена цена и кешови пазарни продажби. Поддържане на финансови резерви или определено ниво на задлъжнялост. Управление на ликвидността. Застраховане.

Литература:

1. Андреева М. Диагностика и организационно развитие. Академично издателство "Ценов", Свищов, 2008.
2. Башев Х. Управление на аграрния риск. Сп."Икономическа мисъл". 2/2013, С., 2013.
3. Благойчева, Х. и Д. Кирчев. Инвестиционен анализ в аграрния бизнес. Електронен учебник. Варна, 2013.
4. Блажева, В. Европейски механизми за добри практики в агробизнеса. сп. „Управление и устойчиво развитие”, ЛГУ, бр.4, 2011.
5. Бланк, И. А. Основы инвестиционного менеджмента. Т. 1 и 2. – Эльга, 2013.
6. Брамбли, Кен, Управление на проекти с метода Prince 2, С., 2006.

7. Бъртън, С., Майкъл, Н., Управление на проекти - принципи, стратегии и техники, Екслибрис, 1992.
8. Георгиев Р. Управление на риска в предприемаческата дейност. Институт за интердисциплинарни изследвания, 2002.
9. Георгиев Р. Делови решения и сигурност на организацията. Изд. "Софтрейд", 2007.
10. Георгиев, И. Основи на инвестирането. София: УИ Стопанство, 1999.
11. Георгиева Е., Тонкова Е., Станимиров Е. Маркетингови анализи. Изд. „Наука и икономика“ ИУ-Варна, 2003.
12. Гитингер, Дж. Икономически анализ на селскостопанските проекти. Изд. „Венгел“, С. 1993.
13. Гоев, В. Статистическа обработка и анализ на информацията от социологически, маркетингови и политически изследвания със SPSS. Изд. “Стопанство”, УНСС, С., 1996.
14. Дочев Д. Теория на риска. Изд. "Наука и икономика", Варна, 2007.
15. Драганов Х. Управление на риска. Тракия, 2003.
16. Желев, С. Маркетингови изследвания за маркетингови решения. Маркетингови изследвания за маркетингови решения. Изд. "Тракия-М", С. 2000.
17. Желев, С. Маркетингови изследвания. Изд. "Стопанство", С., 1999.
18. Иванов, П. Европейски съюз и страните в него. Изд. „Пони“, София, 2005.
19. Йончев Д. Равнища на сигурност. НБУ, 2008.
20. Йорданов, С. и др. Анализ на дейността на аграрното предприятие. Варна: УИ на ИУ-Варна, 2003
21. Маджарова, Св. Развитие на селските райони. Изд. "Стопанство", С., 2013.
22. Макаревич, Л. М. Бизнес план. Изд. "Финпрес", М., 2008.
23. Матеев, М. Инвестиции и инвестиционен мениджмънт: теория и практика. Изд. "Сиела", С., 2012.

24. Михайлов М., Митов К., Колева Р., Дончева Л. Анализ на търговския бизнес. Изд. "Фабер", 2008.
25. Николова Н. Възможности за управление на риска при фирмените иновационни проекти. XX МНТК „АДП-2011”, 2011.
26. Николова, Н. Корпоративни финанси. Част първа. Изд. "Сиела", София, 2007.
27. Орешарски, П. Инвестиции – анализ и управление. Изд. "Сиела", София, 2009.
28. Пелих, А., С., Бизнес план или как организовать собствения бизнес, Анализ, методика, практикум, изд. «ОСЪ-89», Москва, 1999.
29. Петров, В. Обща теория на статистиката и селскостопанска статистика. Свищов, Изд. на СА “Д. Ценов”, 2000.
30. Попова, Д., Управление на малкия и среден агробизнес в България. Изд. къща ”България”, НССЗ, 2007.
31. Попчев, Ив. Таблици по теория на риска, Пловдив: ИМН, 1996.
32. Славова, Г. Европейски програми и проекти за финансиране на аграрния бизнес. Изд. "Геа Принт", В., 2012.
33. Станимирова, М и др. Аграрен маркетинг. Изд. ”Наука и икономика”, Варна, 2013.
34. Станимирова, М и Е. Станимиров. Аграрен маркетинг. Ръководство. Изд. ”Наука и икономика”, В., 2008.
35. Станимирова, М. Управление на качеството. Изд. „Наука и икономика“, ИУ – Варна, 2015.
36. Станчева, Ан., Управление на проекти. Изд. "Наука и икономика", ИУ-Варна, 2008.
37. Станчева, В. и др. Управление на качеството. ЕАД “Бряг принт” Варна, 1995.
38. Тагарев, Ст. Аграрна политика, ИК ”Люрен”. С., 1999.
39. Тимчев, М. Финансово-стопански анализ. София: Нова звезда, 2011.
40. Трендафилов, Рангел. Аграрна политика. Ст.3., 2003.

41. Турлакова Т., Костадинова Н., Атанасова – Калайджиева Т., Петрова Н., Славова Г., Георгиева Т., и Д. Киречев. Аграрно и социално-икономическо развитие на селските райони в България. ИК „Геа - Принт”, В., 2012.
42. Узунова, Ю., Василева, Б. Управление на качеството. Методични основи. Университетско издателство – ИУ- Варна, 2000.
43. Узунова, Ю., Василева, Б. Управление на качеството. Университетско издателство – ИУ- Варна, 2000.
44. Хорн, Дж. В. Дж.М.Вахович. Основы финансового менеджмента. Изд. "Вильямс", Москва-Санкт Петербург-Киев, 2011
45. Ценова, М.. Аграрна политика. С., 2001.
46. Чуков, Кр., Финансово - стопански анализ на предприятието, УНСС, С., 2001.
47. Belohlavek, P. Introduction to Unicist Diagnostics. Blue Eagle Group, 2007.
48. Harrison, M. Diagnosing organization: methods, models and processes. Sage Publications, 2005.
49. Hennessy, D., G. Moschini. Uncertainty, risk aversion and risk management for agricultural producers. Department of Economics, Iowa State University, Ames, IA, 2001.
50. Jones, Brenda B., Michael Brazzel. The NTL Handbook of organization development and change. John Wiley & Sons, 2012.
51. Massarik, F. Advances in Organisation Development. Greenwood Publishing Group, 1995.
52. Schott H. Risk Management: Concepts And Guidance. DIANE Publishing, 1997.